

Puutuoteteollisuus ry:n asiantuntijalausunto ympäristövaliokunnalle

Asia: HE 83/2026 vp – Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rakentamislain muuttamisesta

Lausunnonantaja: Puutuoteteollisuus ry

Kuuleminen: Ympäristövaliokunta 28.5.2026

1. Lausunnon rajaus ja pääviesti

Puutuoteteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä HE 83/2026 vp.

Puutuoteteollisuus ry tarkastelee esitystä erityisesti rakennusten energiatehokkuuden, päästöttömän rakennuksen määritelmän ja toimeenpanon, rakennustuotteisiin ja rakennustapoihin kohdistuvien vaikutusten sekä lain nojalla annettavien teknisten asetusten näkökulmasta. Puutuoteteollisuus ry ei ota tässä lausunnossa kantaa hallituksen esityksen asuntojen lyhytvuokrausta koskevaan sääntelyyn.

Puutuoteteollisuuden keskeiset huomiot liittyvät siihen, millaiseksi lain nojalla annettava asetustason sääntely muodostuu, sillä käytännön vaikutukset ilmenevät ratkaiseviltä osin lain nojalla annettavista asetuksista ja niiden soveltamisesta. Tämä koskee erityisesti rakentamislain 11 §:ään ehdotettavaa lähes nollaenergiarakennuksen määritelmän muutosta, uutta 11 a §:ää päästöttömästä rakennuksesta, rakentamislain 14 §:ään ehdotettavaa uusiutuvan energian vähimmäisosuuden muutosta sekä rakentamislain 37 §:ään liittyviä energiatehokkuuden olennaisia teknisiä vaatimuksia.

Puutuoteteollisuus ry kannattaa rakennusten energiatehokkuuden parantamista ja päästöttömän rakennuskannan tavoitetta – tämä ei ole kiistanalaista. Kiistanalaista on se, miten tavoite saavutetaan. Sääntelyn tulee toimia kompassina, joka ohjaa oikeaan suuntaan, ei kapeana ränninä, joka pakottaa yhteen ennalta määrättyyn tekniseen polkuun. EPBD antaa kansallista liikkumavaraa – tätä liikkumavaraa tulisi käyttää kuluttajan ja rakentamisen eduksi.

Puutuoteteollisuus ry esittää, että ympäristövaliokunta korostaa mietinnössään seuraavia seikkoja:

- HE 83/2026 vp:n vaikutuksia on arvioitava yhdessä tekniseen notifikaatioon toimitettujen energiatehokkuusasetusten kanssa, koska asetukset konkretisoivat lakiesityksen käytännön vaikutukset.
- EPBD-toimeenpanosta tulee laatia lain käyttäjille selkeä soveltamiskartta tai kokonaisohjeistus, jossa erotetaan eri rakennustyyppit, uudis- ja korjausrakentaminen, asuinrakennukset ja muut kuin asuinrakennukset, energiatodistusvelvoitteet, aurinkoenergiavelvoitteet sekä päästöttömän rakennuksen vaatimukset.
- Päästöttömän rakennuksen 10 prosentin vaatimus tulee kohdistaa ensisijaisesti rakennuksen kokonaisprimäärienergiaan eli E-lukuun.

- Lämpöhäviöiden tasauslaskentaa ei tule käyttää kansallisena lisäkiristyksenä tavalla, joka estää E-lukuun perustuvat kustannustehokkaat kokonaisratkaisut.
- Korjausrakentamisen ja aurinkoenergiaan varautumisen vaatimuksissa tulee varmistaa tekninen, toiminnallinen ja taloudellinen toteutettavuus sekä valtakunnallisesti yhdenmukainen soveltaminen.

2. Lakiesitys ja notifioidut asetukset on arvioitava yhtenä kokonaisuutena

HE 83/2026 vp:llä pantaisiin osaltaan täytäntöön uudelleenlaadittua rakennusten energiatehokkuusdirektiiviä (EU) 2024/1275, uusiutuvan energian RED III -direktiiviä (EU) 2023/2413 sekä rakennustuoteasetusta (EU) 2024/3110.

Lakiesityksen energiatehokkuutta koskeva pykälätaso on kuitenkin vain osa kokonaisuutta. Päästöttömän rakennuksen käytännön vaatimustaso, energiamuotojen kertoimet, E-luvun laskenta, lämpöhäviöiden tasauslaskenta ja korjausrakentamisen rakennusosakohtaiset vaatimukset täsmentyvät valtioneuvoston ja ympäristöministeriön asetuksissa. Näitä ovat erityisesti seuraavat tekniseen notifikaatioon toimitetut asetusehdotukset:

- valtioneuvoston asetus rakennuksissa käytettävien energiamuotojen kertoimien lukuarvoista,
- ympäristöministeriön asetus uuden päästöttömän rakennuksen energiatehokkuudesta,
- ympäristöministeriön asetus rakennuksen energiatehokkuuden parantamisesta päästöttömäksi rakennukseksi korjaus- ja muutostöissä.

Näillä asetuksilla on olennainen merkitys sille, mitä uusi päästöttömän rakennuksen määritelmä ja rakentamislain energiatehokkuutta koskevat muutokset käytännössä merkitsevät rakennushankkeille, rakennustuotteille, rakennustavoille ja kustannuksille. Vaikka asetukset eivät ole muodollisesti ympäristövaliokunnan käsiteltävänä, haluamme nostaa ne esiin lakiesityksen vaikutuksia arvioitaessa.

Koska asetusehdotukset ovat jo pitkällä, valiokunnan mietinnössä tulisi selkeästi todeta reunaehdot, joiden mukaisesti asetukset tulee lopullisesti antaa ja soveltaa.

3. Sääntelykokonaisuuden sovellettavuus on keskeinen toimeenpanoriski

EPBD:n kansallinen toimeenpano muodostaa lain käyttäjän näkökulmasta poikkeuksellisen moniosaisen sääntelykokonaisuuden. Veloitteita sisältyy rakentamislakiin, energiatodistuslakiin, rakennusten energiatehokkuutta koskevaan erilliseen sääntelyyn sekä useisiin valtioneuvoston ja ympäristöministeriön asetuksiin.

Sovellettava sääntely riippuu käytännössä useista samanaikaisista rajanvedoista: onko kyse uudesta vai olemassa olevasta rakennuksesta, asuinrakennuksesta vai muusta kuin asuinrakennuksesta, energiatehokkuuden vähimmäisvaatimuksesta vai aurinkoenergiaveloitteesta, luvanvaraisesta hankkeesta, energiatodistuksen esittämisvelvollisuudesta tai asetustason teknisestä laskennasta.

Rakennushankkeessa näitä säädöksiä ei kuitenkaan sovelleta erillisinä palasina, vaan yhtenä kokonaisuutena. Nyt vaarana on säädöspalapeli, jossa jokainen pala voi yksinään olla perusteltu, mutta kokonaiskuva on vaikea hahmottaa. Rakentajalle kokonaisuus näyttäytyy ohjekirjana, jonka luvut ovat eri kansioissa eri hyllyillä. Kukaan ei pysty lukemaan sitä kerralla – eikä se suoraan palvele sen enempää rakentajaa, suunnittelijaa kuin rakennusvalvontaakaan.

Epäselvä sääntely lisää epävarmuutta, hidastaa hankkeita, nostaa suunnittelu- ja selvityskustannuksia ja voi johtaa kunnittain vaihtelevaan soveltamiseen. Silloin hyvää tarkoittava energiatehokkuussääntely voi muuttua rakentamisen jarruksi juuri tilanteessa, jossa rakentamisen kustannuksia ja sääntelytaakkaa tulisi hallitusohjelman mukaisesti keventää.

Puutuoteteollisuus ry esittää, että valiokunta edellyttää EPBD-toimeenpanon tueksi selkeää kokonaisuohjeistusta. Ohjeistuksesta tulisi käydä ilmi, mitä velvoitteita sovelletaan eri rakennustyyppisiin, eri hanketilanteisiin ja eri ajankohtina. Tämä on tärkeää rakennushankkeeseen ryhtyvien, suunnittelijoiden, rakennustuotevalmistajien ja rakennusvalvontaviranomaisten kannalta.

4. E-luvun ja tasauslaskennan ero on ratkaiseva ohjausperiaatteen kannalta

EPBD:n logiikka perustuu kokonaisprimäärienergian tarkasteluun. Puutuoteteollisuuden näkemyksen mukaan notifioidut asetukset painottavat liiaksi lämpöhäviöiden tasauslaskentaa, mikä voi muodostaa kansallisen lisäkirstyksen suhteessa direktiivin tavoitteeseen.

E-luku on rakennuksen laskennallista ostoenergiankulutusta kuvaava energiatehokkuuden vertailuluku, jossa energiankäyttö painotetaan energiamuotojen kertoimilla. Se tarkastelee rakennusta kokonaisuutena. E-luku antaa suunnittelijalle enemmän vapauksia hyödyntää kustannustehokkaimmat ratkaisut, kuten rakennusvaipan parantamisen, ilmanpitävyyden, lämmöntalteenoton, talotekniikan, automaation, ohjauksen, jouston ja uusiutuvan energian.

Lämpöhäviöiden tasauslaskenta on puolestaan tekninen vertailumenetelmä, jolla tarkastellaan rakennuksen vaipan, vuotoilman ja ilmanvaihdon lämpöhäviötä suhteessa vertailuratkaisuun. Se on ollut historiallisesti perusteltu reunaehto rakennuksen laadun varmistamisessa, mutta siitä ei tule tehdä päästöttömän rakennuksen 10 prosentin vaatimuksen erillistä kansallista lisäkirstyystä silloin, kun rakennus täyttää kokonaisenergiatehokkuuden vaatimuksen E-luvun perusteella. Tällä hetkellä asetukset kohdistavat kirstyksiä nimenomaan tasauslaskentaan, rajoittaen keinoja energiatehokkuustavoitteiden toteuttamiseksi.

Yksinkertaisesti: E-luku kertoo, saavutetaanko rakennuksen kokonaisenergiatehokkuuden tavoite. Tasauslaskenta ohjaa vahvemmin siihen, millaisilla lämpöhäviöarvoilla kohde tulisi suunnitella. EPBD:n tavoitteena on vähentää rakennuksen kokonaisenergiankäyttöä, ei määrätä kaikille rakennushankkeille samaa teknistä reittiä.

Kun lämpöhäviöiden tasauslaskentaa kiristetään, sääntely ei enää ohjaa ensisijaisesti kokonaisenergiatehokkuuteen, vaan lukitsee suunnittelua rakennusvaippaan kohdistuviin ratkaisuihin. Tällöin rakennusvaipasta voi tulla pullonkaula myös silloin, kun rakennus kokonaisuutena täyttäisi päästöttömän rakennuksen energiatehokkuusvaatimuksen.

Puutuoteteollisuus ry:n näkemyksen mukaan päästöttömän rakennuksen 10 prosentin vaatimus tulee kohdistaa ensisijaisesti E-lukuun ja kokonaisprimäärienergiiaan. Lämpöhäviöiden tasauslaskentaa ei tule käyttää kansallisena lisäkirstyksenä, joka estää rakennuksen kokonaisratkaisuun perustuvat kustannustehokkaat ratkaisut.

5. Energiatehokkuutta ei tule ohjata rakennusvaipan osaoptimointiin

Puutuoteteollisuus ry:n huoli ei koske energiategokkuustavoitetta sinänsä, vaan sitä, mihin kohtaan sääntely kohdistetaan. Rakennus ei ole vain seinä, ikkuna tai ilmanvaihtokone, vaan järjestelmä. Energiategokkuutta ei tule optimoida osa kerrallaan niin, että kokonaisratkaisu kallistuu tai huononee – tämä on osaoptimoinnin sudenkuoppa, johon nykyinen asetusluonnos voi johtaa.

Nyt vaarana on, että energiankulutuksen säättämisen sijaan kasvatetaan materiaalimenekkiä. Monessa hankkeessa tehokkaampi ratkaisu voisi löytyä ilmanpitävyydestä, lämmöntalteenotosta, automaattisesta talotekniikasta, ohjauksesta, joustosta tai uusiutuvasta energiasta. Jos sääntely kiristää vain yhtä ruuvia eli rakennusvaippaa, lopputulos voi olla raskaampi ja kalliimpi, vaikka sama energiategokkuus voitaisiin saavuttaa rakennuksen kokonaisuuden kannalta järkevämmiin.

Rakennusvaipan parantaminen on edelleen joissain tapauksissa perusteltu keino. Puutuoteteollisuus ry ei väitä, että rakennusvaipan laadulla ei olisi merkitystä. Ongelma syntyy silloin, jos asetustason sääntely tekee rakennusvaipan kiristämisestä tosiasiallisesti ensisijaisen tai pakottavan polun myös tilanteissa, joissa sama energiategokkuustaso voidaan saavuttaa kustannustehokkaammin rakennuksen kokonaisratkaisulla.

Riski korostuu erityisesti pientalorakentamisessa ja hirsirakentamisessa. Jos vaatimustaso ohjaa rakenteiden paksuntamiseen, ikkuna-alan pienentämiseen tai yksiaineisten massiivipuurakenteiden vaikeuttamiseen, vaikutus ei jää tekniseksi laskentakysymykseksi. Se voi heikentää kotimaisen pientalorakentamisen edellytyksiä, nostaa kuluttajien kustannuksia ja kaventaa niitä rakennustapoja, joilla Suomessa on pitkä perinne, kotimaista osaamista ja vientipotentiaalia.

Rakentaminen on jo valmiiksi vaikeassa suhdanteessa. Jos kansallinen toimeenpano rakentaa direktiivin päälle lisäkerroksen, jota EPBD ei edellytä, seurauksena on kustannusten nousu ilman vastaavaa energiategokkuus- tai ilmastohyötyä. Tämä olisi huono ratkaisu sekä rakennuttajille, kuluttajille, kotimaiselle teollisuudelle että kansantaloudelle. Suomella ei ole varaa kansalliseen ylisääntelyyn, joka heikentää kilpailukykyä olematta direktiivin tavoitteiden kannalta välttämätöntä.

6. Korjausrakentamisessa ja aurinkoenergiiaan varautumisessa tarvitaan toteutettavuuden arviointia

Korjausrakentamisessa teknisen, toiminnallisen ja taloudellisen toteutettavuuden merkitys korostuu. Liian tiukat rakennusosakohtaiset vaatimukset voivat nostaa kustannuksia, vaikeuttaa hankkeita, lykätä korjauksia tai aiheuttaa rakennusfysikaalisia riskejä.

Notifioidussa ympäristöministeriön asetusehdotuksessa rakennuksen energiatehokkuuden parantamisesta päästöttömäksi rakennukseksi korjaus- ja muutostöissä esitetään rakennusosakohtaisia vaatimuksia muun muassa ulkoseinälle, yläpohjalle, alapohjalle sekä ikkunoille ja ulko-oville. Uusien ikkunoiden ja umpinaisten ulko-ovien U-arvovaatimukseksi on esitetty $0,8 \text{ W}/(\text{m}^2\text{K})$ ja lasiaukollisten ulko-ovien vaatimukseksi $1,0 \text{ W}/(\text{m}^2\text{K})$.

Puutuoteteollisuus ry pitää tärkeänä, että tällaisia rakennusosakohtaisia vaatimuksia arvioidaan todellisten valmistus-, toimitus-, asennus- ja markkinakustannusten sekä rakennusfysikaalisen toimivuuden perusteella. Asetustason sääntelyssä tulisi sallia vaikutusperusteiset ja teknologianeutraalit osoittamistavat. Jos rakennuksen energiatehokkuus paranee kokonaisuutena vähintään vastaavasti, vaatimuksen ei tulisi lukittua yhteen rakennusosakohtaiseen tekniseen ratkaisuun.

Aurinkoenergiaan varautuminen on kannatettava tavoite, mutta sen toimeenpano on teknisesti herkkä kysymys. Puurakenteiset katot, puuristikot ja puuelementtikattorakenteet ovat yleisiä kaikessa suomalaisessa rakentamisessa. Aurinkosähköjärjestelmät vaikuttavat kuormiin, kiinnityksiin, läpivienteihin, huoltoon ja paloturvallisuuteen. Epäselvä sääntely voi johtaa ylimitoitukseen, lisäkustannuksiin tai jälkiasennusten vaikeutumiseen.

Puutuoteteollisuus ry esittää, että aurinkoenergiaan varautumista koskevien vaatimusten tueksi laaditaan valtakunnallinen tekninen ohjeistus erityisesti kattorakenteiden kantavuudesta, kiinnityksistä, läpivienneistä, huollettavuudesta ja paloturvallisuudesta.

7. Puutuoteteollisuus ry:n ehdotukset valiokunnan mietintökirjauksiksi

Puutuoteteollisuus ry:n ensisijainen esitys valiokunnalle ei ole laaja pykälämuutos, vaan selkeä mietintökirjaus siitä, miten lain nojalla annettavat asetukset tulee lopullisesti antaa ja miten EPBD-toimeenpanon kokonaisuus tehdään lain käyttäjille sovellettavaksi.

Puutuoteteollisuus ry esittää, että ympäristövaliokunta korostaa mietinnössään seuraavia seikkoja:

1. **Lakiesitystä ja asetuksia on tarkasteltava yhtenä kokonaisuutena.** HE 83/2026 vp:n vaikutuksia on arvioitava yhdessä tekniseen notifikaatioon toimitettujen energiatehokkuusasetusten kanssa, koska asetukset konkretisoivat lakiesityksen käytännön vaikutukset.
2. **EPBD-toimeenpanosta tarvitaan kokonaisohjeistusta.** Lain käyttöönoton yhteyteen tulee laatia selkeä käytännön soveltamista tukeva kokonaisohjeistus, jossa erotetaan eri rakennustyypit, uudis- ja korjausrakentaminen, asuinrakennukset ja muut kuin asuinrakennukset, energiatodistusvelvoitteet, aurinkoenergiavelvoitteet sekä päästöttömän rakennuksen vaatimukset.
3. **Kansallinen liikkumavara on hyödynnettävä täysimääräisesti.** Asetuksia lopullisesti annettaessa tulee välttää kansallisia lisävaatimuksia, jotka ylittävät EPBD:n toimeenpanon kannalta välttämättömän tason ja lisäävät kustannuksia ilman vastaavaa energiatehokkuus- tai ilmastohyötyä.

4. **Päästöttömän rakennuksen energiatehokkusparannuksen 10 prosentin vaatimus tulee kohdistaa E-lukuun.** Vaatimuksen tulee kohdistua ensisijaisesti rakennuksen kokonaisprimäärienergian käyttöön eli E-lukuun.
5. **Lämpöväiöiden tasauslaskentaa ei tule käyttää erillisenä kansallisena lisäkirstyksenä.** Tasauslaskennan ei tule estää rakennuksen kokonaisenergiatehokkuuteen perustuvia kustannustehokkaita ratkaisuja silloin, kun rakennus täyttää päästöttömän rakennuksen vaatimukset E-luvun perusteella.
6. **Kokonaisoptimoinnin tulee olla todellinen vaihtoehto.** E-lukuun perustuvan kokonaisoptimoinnin tulee olla käytännössä toimiva osoittamistapa, ei vain muodollinen vaihtoehto rakennusvaippaan kohdistuvan kiristyksen rinnalla.
7. **Korjausrakentamisen vaatimuksissa tulee varmistaa toteutettavuus.** Tekninen, toiminnallinen ja taloudellinen toteutettavuus sekä rakennusfysikaaliset riskit, markkinavalmius, toimitusketjut ja todelliset kustannukset tulee ottaa huomioon asetusten lopullisessa antamisessa ja soveltamisohjeissa.
8. **Aurinkoenergiaan varautuminen tarvitsee teknisen ohjeistuksen.** Vaatimusten tueksi tulee laatia valtakunnallinen ohjeistus kattorakenteiden kantavuudesta, kiinnityksistä, läpivienneistä, huollettavuudesta ja paloturvallisuudesta.

Puutuoteteollisuus ry pitää tärkeänä, että EPBD:n kansallinen toimeenpano toteutetaan tavalla, joka tukee rakennusten energiatehokkuutta ja päästövähennyksiä, mutta ei johda kansalliseen ylisääntelyyn, kustannustehottomaan rakennusvaiipan osaoptimointiin tai eri rakennustapojen perusteettomaan vaikeuttamiseen.

Puutuoteteollisuus ry on valmis täydentämään kantaansa valiokunnan pyytäessä lisätietoja. Pyydämme, että valiokunta ottaa kantamme huomioon mietinnössään – jotta laki ja sitä täydentävät asetukset ohjaisivat energiatehokkuuden parantamiseen kustannustehokkaasti, teknologianeutraalisti ja ilman tarpeettomia kansallisia lisärajoituksia.